MACHSHEVES YECHEZKEL
TORAH OF RAV HARTMAN

מחשבת קצרה על הדף
הרב יחזקאל הרטמן
SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

עבודה זרה נה

עניין: אשר חלק לכל העמים

רמב"ין על התורה
ויקרא יח, כה

וגו' כי חלק ה' עמו וגו'". והענין כי השם הנכבד ברא הכל, ושם כח התחתונים בעליונים[294], ונתן על כל עם ועם בארצותם לגוייהם כוכב ומזל ידוע[295] כאשר נודע באצטגנינות. וזהו שנאמר (דברים ד יט) "אשר חלק ה' אלהיך אותם לכל העמים", כי חלק לכולם מזלות בשמים[296]. וגבוהים עליהם מלאכי עליון נתנם להיותם שרים עליהם, כענין שכתוב (דניאל י יג) "ושר מלכות פרס עומד לנגדי", וכתיב (שם פסוק כ) "והנה שר יון בא", ונקראים מלכים כדכתיב (שם פסוק יג) "ואני נותרתי שם אצל מלכי פרס"[297].

והנה השם הנכבד הוא אלהי האלהים ואדוני האדונים[298] לכל העולם, אבל ארץ ישראל אמצעות הישוב[299] היא נחלת ה'[300] מיוחדת לשמו[301], לא נתן עליה מן המלאכים קצין שוטר

והנה בחוצה לארץ, אע"פ שהכל לשם הנכבד, אין טהרה בה שלימה, בעבור המשרתים המושלים עליה והעמים תועים אחרי שריהם לעבוד גם אותם[306]. ולכך יאמר הכתוב (ישעיה נד ה) "אלהי כל הארץ יקרא", כי הוא אלהי האלהים המושל על הכל והוא יפקוד בסוף על צבא המרום במרום להסיר ממשלת העליונים ולהרוס מערכת המשרתים, ואחרי כן יפקוד על מלכי האדמה באדמה[307]. וזהו ענין הכתוב שאמר (דניאל ד יד)

והנה השם הנכבד "אלהי האלהים" בכל העולם ו"אלהי ארץ ישראל" שהיא נחלת ה'. וזהו טעם "וזנה אחרי אלהי נכר הארץ" (דברים לא טז), כי האלוהות נכרים בארץ השם[309] ובנחלתו, וזהו

מהרש"א חי"א

מלמד שהחליקן בדברים וכו'. ללפי פשוטו מלמוד מלמוד זה ימכן לומר שהש"י כ"ם חלק מזמם להם למלוהות לא"כ ניתן רשות לבני נח לעבוד עבודת כוכבים גם כפרש"י בחומש חלק מזמם להם נמי להאיר להם עכ"ל ימתן הדרש להכא דא"כ מאי לכל העמים דמשמע ולא לישראל ולהאי ישראל ולאי חלק להם וע"כ דרשו מיניה מלמוד המלמוד דכיון שבא לטמא ולעבוד עבודת כוכבים נתן להם פתח ולא מנען מלטעות מאריהם אלא המליקם בדברים לטרדם וכו' וכ"ת כי המליק אלו בעיניו למטא עוזו לשמוע וכ"ם לשון רש"י בחומש לפי הדרש להכא וק"ל:

מהר"ל חי"א

כי הש"י מביא אותם לטעות ואין מוחה בהם ונותן להם רצונם כאלו לא היו מכוונים לע"ז, ואין הפי' שהש"י מטעה אותם ונותן להם מטר כדי שיטעו, שאין זה כך. אע"ג דרש"י פי' בפי' החומש אצל לפני בעל צפון הוא נשאר מכל אלקי מצרים והש"י נתן [לפניהם] להטעותן וכדכתיב משגיא לגוים ויאבדם. דבר זה בודאי נאמר על אומה שהם חייבין כליה, אז נותן [לפניהם] להטעותן וכדכתיב ג"כ וחזקתי את לב פרעה, אבל בכאן איירי ש[אין חייבים כליה ממקום אחר ואין הש"י מטעה אותם אבל מניחם לטעות ואין מוחה בידם. וזה לשון החליק כי המחליק לשון לאחר אינו מוחה [על] אשר רוצ' לעשות, כך הקב"ה אינו מוחה בהם מלעשות, ולמה אינו מוחה בהם לטרדם מן העולם. תיינו שמביא על זה, הבא לטמא פותחין לו, פי' שאין מוחים בידו [מלעשות] החטא ואין הפי' כי פותחין לו מלמעלה השער הסגור וא"כ היו מסייעין לו מלמעלה בפתיחתו, ובשביל זה פרשו בתו' דיש לגרוס פתחין לו כלומר שיש לפניו פתחים לחטא. ועיין ביומא (ל"ח ב')

רש"י יומא לח:

(ה) להיות רשע: פותחין לו. פתח הטומאה ליכנס (ו) בו מספיקין בידו ומין מונעין ממנו מן השמים לעכבו:

תוס' שבת קד.

על שנעשה גדול: **אית** דגרסי בא ליטמא פתחין לו. כלומר יש לו פתחים ליכנס בה ליטהר מסייעין אותו שפותחין לו פתח ליכנס והיינו דומיא דלעיל דסמיך ליה פתח ליכנס ולהנהו דגרסי בא ליטמא פותחין לו צריך לומר דמסייעין אותו הוי טפי מפותחין:

רמב"ין האמונה והבטחון פי"ז

שהמעשה הרע מתקיים בהן. כמו שאמר [67] בא ליטהר מסייעין אותו בא ליטמא פתחין לו [68]. יש ספרים שכתוב בהן פותחין, אבל תקנו הגורסין פתחין, לפי שקשה להם לומר כי מהשמים פותחין למי שבא ליטמא, כלומר מסייעין אותו, לכך תקנו לומר פתחין. ולמה יקשה להם זה יותר ממה שאמרו [69] בתורה מן הנביאים מן הכתובים בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו. מן התורה לא תלך עמהם [70], וכתיב קום לך אתם [71]. מן הנביאים דכתיב אני ה' אלהיך מלמדך להועיל מדריכך בדרך תלך [72]. מן הכתובים דכתיב אם ללצים הוא יליץ וגו' [73]. ומן המאמרים האלה וכיוצא בהן נלמוד כי מן השמים עוזרים את האדם כפי מה שירצה להרע או להיטיב. על כן יש לנו לומר כי

SPONSORED LZ"N
AHARON BEN YAAKOV SHALOM • LEAH BAS YITZHAK

WHATSAPP EMAIL PODCAST TORAHANYTIME ALLDAF DAF YOMI PORTAL KOLHALASHON